

A2001-13 29.06.2001

Konkurranseloven § 3-11 - avgjørelse om ikke-inngrep - Aker Maritime ASA og Kværner ASA

Sammendrag:

Konkurransetilsynet har vurdert Aker Maritime ASAs erverv av 17,8 prosent av aksjene i Kværner ASA og funnet at det ikke er grunnlag for å gripe inn etter konkurranseloven.

Vi viser til tidligere kontakt i saken. Vedlagt følger til orientering vår avgjørelse om ikke å gripe inn overfor Aker Maritime ASAs erverv av 17,8 prosent av aksjene i Kværner ASA i medhold av konkurranseloven (krnl.) § 3-11. Konkurransetilsynet er blitt orientert om ervervet, men Aker Maritime ASA har ikke benyttet seg av adgangen til formelt å melde det etter konkurranseloven.

1. Innledning

Aker Maritime ASA (AMA) ervervet 20. juli 2000 26,39 prosent av aksjene i Kværner ASA (26,7 prosent etter sammenslåing av A- og B-aksjene i Kværner). Ervervene ble meldt til Europakommisjonen etter EØS-rettens fusjonsregler. I desember 2000 besluttet AMA etter forutgående kommunikasjon med Europakommisjonen å selge seg ned til 17,8 prosent. En nærmere redegjørelse for bakgrunnen for saken og ervervene fremkommer nedenfor under punkt 2 og 3.

Konkurransetilsynets kompetanse - forholdet til EØS-retten

EØS-avtalen art. 57 oppstiller et forbud mot konkurransebegrensende foretakssammenslutninger. Bestemmelsen kommer bare til anvendelse dersom foretakssammenslutningen har en fellesskaps- eller EFTA-dimensjon som definert i forskrift av 4. desember 1992 nr. 964 om materielle konkurranseregler i EØS-avtalen, kap XIV art. 1 nr. 2 og 3. Denne forskriften og forskrift av 4. desember 1992 nr. 966 om prosessuelle konkurranseregler i EØS-avtalen gjennomfører forordning (EØF) nr. 4064/89 (fusjonsforordningen) i norsk rett. Fusjonsforordningen er inntatt i vedlegg XIV til EØS-avtalen.

Dersom en foretakssammenslutning omfattes av EØS-reglene har Europakommisjonen (Kommissjonen) eller EFTAs overvåkningsorgan (ESA) eksklusiv kompetanse til å vurdere sammenslutningen, jf. EØS-avtalen art. 57 nr. 2 a) og b). Konkurransetilsynet vil i slike tilfeller være avskåret fra å behandle transaksjonen etter krnl. § 3-11.

I ovennevnte forskrift er det angitt terskelverdier for de involverte selskapenes omsetning som må være overskredet for at Kommissjonen eller ESA får kompetanse. Fordi terskelverdiene var overskredet innenfor EU-landenes territorium var Kommissjonen enekompetent til å vurdere den opprinnelige transaksjonen.

Kommissjonen mente at AMA ved sitt erverv av 12. juli 2000 ville oppnå kontroll over Kværner slik at det forelå en foretakssammenslutning i fusjonsforordningens forstand.

Kommisjonen fattet 7. desember 2000 beslutning om å granske ervervet nærmere. AMA meddelte i børsmelding av 12. desember 2000 at selskapet likevel bare ville overta 17,8 prosent av aksjene i Kværner. En slik eierandel ga etter Europakommisjonens vurdering ikke AMA kontroll over Kværner, og saken falt dermed utenfor Kommisjonens myndighet etter EØS-/EF-rettens fusjonsregelverk. Kommisjonen påla i denne forbindelse AMA å selge de resterende 8,9 prosent av det opprinnelige aksjekjøpet i Kværner innen en gitt tidsfrist. Som følge av denne avtalen mellom AMA og Kommisjonen, trakk AMA den 11. desember 2000 sin notifikasjon.

Fordi Kommisjonen la til grunn at en eierandel på 17,8 prosent av aksjene i Kværner ikke ville gi AMA kontroll i selskapet, faller dette ervervet utenfor Kommisjonens myndighet etter fusjonsforordningen. Konkurransetilsynet har derfor kompetanse til å vurdere ervervet etter konkurranseloven (krll) § 3-11. Krll. § 3-11 gir Konkurransetilsynet hjemmel til å gripe inn mot bedriftserverv dersom tilsynet finner at ervervet vil føre til eller forsterke en vesentlig begrensning i konkurransen i strid med formålet med loven.

Frister

I medhold av konkurranseloven § 3-11 femte ledd kan Konkurransetilsynet gripe inn mot et bedriftserverv innen seks måneder etter at det er inngått endelig avtale om ervervet. Dersom særlige hensyn tilsier det, kan tilsynet gjøre inngrep innen ett år fra samme tidspunkt.

Aker Maritime ASA (AMA) kjøpte 12. juli 2000 opsjoner, tegningsretter og aksjer i Kværner ASA (Kværner) som til sammen utgjorde 26,39 prosent (26,7 prosent) av selskapet. Ifølge en pressemelding fra AMA 19. juli i fjor ble 650 mill. kroner av kjøpesummen på til sammen 2,6 milliarder kroner finansiert ved at AMA trakk av sin likviditetsbeholdning og lån i sertifikatmarkedet. Denne delen skulle være betalt innen 26. juli s.å. En del av dette ervervet omfattet aksjer kjøpt av Bergesen d.y. Dette kjøpet utgjorde i overkant av 1 milliard kroner og ble gjennomført 12. oktober 2000. På grunn av Kommisjonens behandling av saken ble det imidlertid inngått avtale om utsatt levering av Bergesen aksjene til 19. desember 2000. Betaling for de øvrige allerede kjøpte aksjene var avtalt mellomfinansiert ved hjelp av kjøpsopsjoner. Disse opsjonene måtte bli utøvd senest 22. desember 2000. På bakgrunn av dialogen med Europakommisjonen meddelte AMA i børsmelding av 12. desember 2000 at selskapet overtok 17,8 prosent av aksjene i Kværner. AMA solgte i mai 2001 den overskytende aksjeposten på 8,9 prosent.

Konkurransetilsynet legger til grunn at fristen tidligst begynte å løpe 12. juli 2000. Det er mulig at fristen for deler av ervervet begynte å løpe på et senere tidspunkt, men vi har ikke funnet grunn til å gå inn på en nærmere vurdering av dette da det uansett ikke vil være av avgjørende betydning i saken.

Det fremgår av forarbeidene til § 3-11 (NOU 1991:27 s. 158) at forlengelse av inngrepsfristen til ett år vil kunne være aktuelt dersom det er nødvendig for å få tid til å opplyse saken tilstrekkelig. Et slikt behov forelå i denne saken. I tillegg til sakens kompleksitet kommer det faktum at Kommisjonens behandling av saken vedrørende det opprinnelige ervervet ble slutført idet AMA trakk notifikasjonen 11. desember 2000, det vil si én måned før seks måneders fristen etter krll. tidligst løp ut. Ervervet ble således behandlet av Kommisjonen helt til det bare gjensto én måned av seks måneders fristen.

Konkurransetilsynet legger til grunn at kravet om særlige hensyn etter konkurranseloven § 3-11 sjette ledd annet punktum er oppfylt. Ettårsfristen kommer derfor til anvendelse og Konkurransetilsynets inngrepsfrist etter krrl. § 3-11 utløper således tidligst 12. juli 2001.

Beskrivelse av partenes virksomhet

AMA

AMA er et norskbasert industriselskap som leverer varer og tjenester til selskaper som utvinner olje og gass offshore. 63 prosent av selskapet er eid av Aker RGI, mens det øvrige eierskapet er fordelt på en rekke mindre investorer. AMA er børsnotert på Oslo Børs.

AMA består i dag av 4 divisjoner; Aker Oil & Gas, Produkter og brønntjenester, Aker Energy og Andre aktiviteter.

Oil & Gas omfatter prosjektledelse, innkjøp, fabrikasjon og installasjon av produksjonsløsninger til olje- og gassindustrien, samt tjenester knyttet til drift, vedlikehold, modifikasjoner, basevirksomhet og fjerning av olje- og gassinstallasjoner.

Divisjonen for produkter og brønntjenester omfatter salg av boresystemer, nedihullsverktøy og brønntjenester, samt utstyr til skip og flytende produksjonsutstyr.

Aker Energy er en ny enhet som skal satse på utvinning av olje- og gass. AMA fikk 22. mars 2001 tillatelse til å lete etter olje- og gass på en blokk vest for Sognefjorden. Lisensen ble gitt til AMA og det tyske oljeselskapet RWE-DEA i samarbeid.

Andre aktiviteter omfatter i hovedsak forvaltning av eierandeler i andre selskaper som blant annet omfatter 17,8 prosent av aksjene i Kværner og 13,6 prosent av aksjene i det franske selskapet Compagnie Générale de Géophysique.

Aker RGI

Aker RGI er et investeringsselskap med vekt på kjøp, restrukturering, utvikling og salg av selskaper. Selskapet er heleid av Kjell Inge Røkke. Aker RGI fordeler investeringene i tre hovedområder; industrielle investeringer, Aker Invest og Aker Venture. Førstnevnte investeringer skjer innen tradisjonelle industrivirksomheter, hvor Aker RGI utøver aktivt eierskap. Aker Invest fokuserer på likvide, finansielle investeringer i Norge og i utlandet, mens Aker Venture investerer i selskaper med såkalt vekstpotensial, fortrinnsvis selskaper som er i en tidlig fase av sin utvikling.

Blant de industrielle investeringene er en eierandel på 63 prosent i AMA, 100 prosent i Aker Yards og ca. 80 prosent i Norwegian Seafoods.

Aker Yards er et internasjonalt skipsbyggingskonsern som består av verftsgrupperingene Aker Brattvåg, Aukra Industrier og Langsten i Norge, samt verftene Aker MTW i Tyskland og Aker Finnyards i Finland.

Kværner

Kværner er et norsk-britisk industriselskap med virksomhet innen en rekke forretningsområder. Kværner-aksjene er fordelt på en rekke investorer med AMA og Folketrygdfondet som de største aksjonærene med henholdsvis 17,8 prosent og ca 8 prosent av aksjene. Selskapet er børsnotert både på Oslo Børs og London Stock Exchange.

Selskapet har den senere tiden konsentrert sin virksomhet til to kjerneområder; Engineering & Construction (E&C) og Oil & Gas. Selskapet har også virksomhet innenfor skipsbygging og teknologi til treforedlingsindustrien (pulp & paper). De to sistnevnte forretningsområdene har vært forsøkt solgt siden 1999.

E&C omfatter salg av teknologi, design, prosjektering og prosjektledelse, innkjøps- og byggetjenester til prosessindustrien (landbasert olje- og gassindustri), kjemisk industri, polymerindustri, farmasøytisk industri, gruveindustri, mineralindustri, samt jern- og stålindustri.

Kværners olje- og gass divisjon tilbyr en rekke varer og tjenester innenfor feltutvikling (utvikling av både undervanns- og overflateinstallasjoner, rør, pumpe-systemer etc.), samt tjenester innenfor drift, vedlikehold og modifikasjon av operative plattformer. Divisjonen er delt inn i fem avdelinger; Feltutvikling, Vedlikehold, modifikasjon og drift, Kværner Process Systems, Kværner Oilfield Systems og Kværner Eureka (pumpe-systemer og prosess- og forsvarsutstyr).

De berørte markedene

Offshorebransjen er en samlebetegnelse på all virksomhet som er knyttet til utvinning av olje og gass på havområder. Bransjen omfatter et vidt spekter av varer og tjenester innenfor fire hovedsegmenter; leting, utbygging, drift og nedlegging av olje- og gassfelt. Kværner og AMA har til sammen virksomhet innenfor alle disse områdene.

AMA og Kværner har i første rekke overlappende virksomhet i markedet for nye olje- og gassinstallasjoner (Engineering, Procurement and Construction (EPC) kontrakter) og markedet for vedlikehold og modifikasjoner i olje- og gassektoren (V&M-kontrakter). I tillegg har Aker RGI og Kværner overlappende virksomhet i markedet for skipsbygging. Aker RGI kan gjennom sin eierandel i AMA ha incentiver til å koordinere Aker RGI og Kværners virksomhet innen olje- og gass markedene og skipsbygging. Det kan også tenkes at AMA gjennom sin eierandel vil kunne endre sin markedstilpasning i nærliggende markeder. Konkurransetilsynet er likevel av den oppfatning at dersom ervervet på 17,8 prosent gir partene incentiver til å endre markedstilpasningen på en måte som fører til eller forsterker en vesentlig begrensning i konkurransen, vil det hovedsakelig ha betydning for markedene for EPC, V&M samt skipsbyggingskontrakter.

Vurdering av AMAs erverv av 17,8 prosent av aksjene i Kværner i forhold til konkurranseloven § 3-11

6.1 Konkurranseloven § 3-11

Konkurranseloven § 3-11 første ledd gir Konkurransetilsynet hjemmel til å gripe inn mot bedriftserverv dersom tilsynet finner at vedkommende erverv vil føre til eller forsterke en vesentlig begrensning av konkurransen i strid med formålet i lovens § 1-1. Lovens formål er å sørge for effektiv bruk av samfunnets ressurser ved å legge til rette for virksom konkurranse.

Ifølge krrl. § 3-11 annet ledd omfatter bedriftservervsbegrepet også fusjon, erverv av aksjer eller andeler og delvis erverv av bedrift. Det fremgår av forarbeidene at oppregningen er inntatt av informative hensyn og ikke ment som en uttømmende definisjon av hvilke transaksjoner som skal anses som et "bedriftserverv" i lovens forstand.

I punkt 6.2 til 6.7 nedenfor drøftes hvorvidt det foreligger grunnlag for inngrep mot AMAs erverv av 17,8 prosent av aksjene i Kværner. Det er en forutsetning for vår vurdering at AMA kun kontrollerer 17,8 prosent av aksjene i Kværner i overensstemmelse med de forutsetninger som ble lagt til grunn for at Kommisjonen skulle instille sin behandling av saken.

6.2 Foreligger det et bedriftserverv?

Det første vilkåret som må være oppfylt for at Konkurransetilsynet kan gripe inn er at det foreligger et bedriftserverv.

Før 1998 tolket Konkurransetilsynet bedriftservervsbegrepet vidt slik at krrl. § 3-11 ble ansett å omfatte ethvert aksjeerverv. Praksis ble fastholdt av departementet gjennom klagebehandling.

I vedtakene V1998-43 SAS-Widerøe's Flyveselskap og V2000-20 Felleskjøpene-Stormøllen/Statkorn innsnevret Konkurransetilsynet rekkevidden av bedriftservervsbegrepet, slik at det kun var erverv som ga det ervervende foretak betydelig innflytelse eller kontroll over det ervervede foretak som kunne anses som et bedriftserverv i konkurranselovens forstand. Begrunnelsen var at det fortrinnsvis vil være ved de mer kvalifiserte erverv der det ervervende og ervervede foretak vil kunne opptre enhetlig med hensyn til markedstilpasning, at ervervet vil kunne lede til begrenset konkurranse.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har i begrunnelsen til vedtak datert 19. mars 2001 vedrørende klage over Konkurransetilsynets vedtak V2000-20, tatt avstand fra denne fortolkningen av bedriftservervsbegrepet. Departementet mener at graden av innflytelse det ervervende foretak oppnår over det ervervede foretak, ikke er et relevant moment ved vurderingen av om det foreligger et bedriftserverv i henhold til krrl. § 3-11. Ethvert erverv av eierandeler vil være et bedriftserverv i lovens forstand. I sin begrunnelse legger departementet betydelig vekt på forarbeidene til prisloven § 42 a (forløperen til krrl. § 3-11) hvor det eksplisitt uttales at ethvert erverv av eierandeler skulle vurderes etter denne bestemmelsen. Departementet fremhever at det ikke fremgår av forarbeidene til konkurranseloven § 3-11 at en realitetsendring på dette punktet var tilsiktet.

AMAs erverv av 17,8 prosent av aksjene i Kværner må etter dette anses som et bedriftserverv i konkurranselovens forstand.

6.3 Kravet til årsakssammenheng mellom aksjeervervet og en eventuell konkurranse-begrensning

Det andre vilkåret som må være oppfylt er at aksjeervertet fører til eller forsterker en vesentlig begrensning av konkurransen.

I sitt vedtak av 19. mars 2001 påpeker Arbeids- og administrasjonsdepartementet at graden av innflytelse erverver oppnår over den ervervede bedriften, vil være et vurderingstema når ervervets konkurransemessige virkninger skal vurderes. (Arbeids- og administrasjonsdepartementets vedtak 19. mars 2001 s. 20, fotnote 10.) Ved vurderingen av om ervervet vil føre til eller forsterke en vesentlig konkurransebegrensning, må det etter Konkurransetilsynets oppfatning innledningsvis tas stilling til hvorvidt aksjeervertet kan føre til at partene endrer sin markedstilpasning på en måte som gjør at konkurransen mellom partene reduseres vesentlig eller opphører på relevante virksomhetsområder. Med andre ord er spørsmålet hvorvidt ervervet er av en slik karakter og av et slikt omfang at det kan føre til eller forsterke en eventuell vesentlig konkurransebegrensning (krav til årsakssammenheng).

Hvorvidt AMAs erverv vil gi partene incentiver til å endre markedstilpasningen på en måte som vil føre til eller forsterke en eventuell vesentlig konkurransebegrensning, vil i stor grad bero på hvilken grad av innflytelse eller kontroll AMA har oppnådd over Kværner gjennom sitt aksjeervert. Det må foretas en konkret vurdering av hvorvidt AMAs aksjeervert vil gi tilstrekkelig innflytelse i Kværner til at selskapene vil kunne opptre enhetlig og endre sin markedstilpasning i strid med konkurranselovens formål om effektiv bruk av samfunnets ressurser.

I vurderingen må en i tillegg til eierandelens størrelse blant annet se hen til aksjonæravtaler eller underliggende avtaler, reell innflytelse på ledelsen (herunder styrerepresentasjon), finansielle bindinger, faglig kompetanse og markedskunnskap, den øvrige eierstruktur i selskapet og om det ellers vil skapes incentiver til varige endringer i bedriftenes tilpasninger i markedet.

6.4 Stemmerett på Kværners generalforsamling

Ved vurderingen av AMAs innflytelse i Kværner er det naturlig først å se på AMAs muligheter til å kontrollere Kværners generalforsamling.

Det er i utgangspunktet knyttet de samme rettighetene til alle Kværneraksjer. En aksjepost på 17,8 prosent vil normalt ikke gi innehaveren noen avgjørende innflytelse ved avstemming på generalforsamlingen. Beslutninger på generalforsamlingen krever normalt vanlig flertall av de avgitte stemmer (simpelt flertall) jf. allmennaksjeloven (aasl.) § 5-17 første ledd. Fordi flertallet på generalforsamlingen beregnes av de avgitte stemmene, vil imidlertid den øvrige eierstrukturen og fremmøtet på generalforsamlingen kunne ha betydning for hvilken innflytelse en aksjepost på 17,8 prosent gir.

Kværneraksjene er fordelt på mer enn 15 000 aksjonærer hvor den største enkelte eierandelen med unntak av AMA-posten, er på ca. 8 prosent (Folketrygdfondet). AMA er derfor den desidert største aksjonæren i Kværner. Det har ikke vært vanlig med mer enn 40-50 prosent oppslutning på generalforsamlingene i Kværner. Et slikt oppmøte vil ikke gi AMA mulighet til å blokkere alminnelige flertallsavgjørelser, for eksempel avstemming om forslag til styre-sammensetning. Med et oppmøte på

mindre enn ca. 52 prosent vil AMA imidlertid kunne utøve negativ kontroll over beslutninger i Kværner som krever to tredeler eller større flertall i generalforsamlingen, for eksempel vedtektsendringer, jf. aasl. § 5-18 første ledd, og fusjoner, jf. aasl. § 13-3 annet ledd. Med et slikt fremmøte vil AMA gjennom sin eierandel på 17,8 prosent kunne blokkere viktige strategiske beslutninger i Kværner.

Videre vil AMA gjennom sin bransjekunnskap på generalforsamlingen kunne ha større innflytelse over Kværners drift og strategier enn det eierandelen i utgangspunktet skulle tilsi.

På Kværners siste generalforsamling som ble avholdt 4. mai d.å., var oppmøtet på nærmere 80 prosent. Også på den forutgående generalforsamlingen 29. september 2000 var oppmøtet tilsvarende stort. (Totalt var ca 78 prosent av kapitalen til stede, men AMA, Bergesen og Lehman Brothers fikk ikke stemme for sine aksjeposter som til sammen utgjorde ca 30 prosent.) Ved et slikt oppmøte vil AMA være avhengig av å få andre aksjonærer med seg for å få gjennomslag for eventuelle forslag eller for å blokkere viktige beslutninger i Kværner. Det kan hevdes at oppslutningen på de to siste generalforsamlingene i Kværner har vært ekstraordinær og at det ikke vil være realistisk å forvente en så høy oppslutning på fremtidige generalforsamlinger.

Oppmøtet på generalforsamlingen vil i stor grad avhenge av hvilke spørsmål som behandles. Dersom det skal stemmes over viktige spørsmål som for eksempel fusjonsplaner vil oppmøtet bli større enn dersom det kun er mer ordinære spørsmål som behandles. Dette støttes også av erfaringer fra Kværners tidligere generalforsamlinger. I tillegg til de to siste general-forsamlingene, hvor oppmøtet begge ganger var på ca. 80 prosent, var oppmøtet også mellom 71 og 93 prosent på fire påfølgende generalforsamlinger i årene 1985-87. I likhet med de to seneste generalforsamlinger var det også på disse møtene frykt for at innehavere av minoritetsaksjeposter (henholdsvis Bergesen og Elkem) ville forsøke å skaffe seg kontroll over selskapet.

På denne bakgrunn og basert på forventet oppmøte på fremtidige generalforsamlinger der viktige spørsmål vil bli behandlet, legger Konkurransetilsynet til grunn at eierandelen på 17,8 prosent ikke utgjør en så stor andel av de stemmeberettigede på generalforsamlingen at den vil gjøre AMA i stand til å blokkere viktige beslutninger for Kværner.

6.5 Styrerepresentasjon

Styret i Kværner består av ni representanter. Tre av disse representerer de ansatte i Kværner. De øvrige seks er ordinære styremedlemmer som er valgt inn på bakgrunn av sin bransje-kunnskap, sitt forhold til aksjonærene og lignende. AMAs eierskap på 17,8 prosent i Kværner vil normalt kunne gi selskapet én eller to av de seks ordinære styreplassene. Deltagelse i styret vil gi grunnlag for mer aktiv påvirkning av selskapets forretningsdrift, fordi aksjonæren på den måten får innsyn i og mulighet til å påvirke selskapets forretningsstrategier. Dessuten ansetter blant annet styret daglig leder, jfr aasl. § 6-2 annet ledd og skal for øvrig stå for forvaltning av selskapet.

AMA har i dag ingen representanter i styret, og AMA vil derfor ikke ha direkte innflytelse på styrevedtak i Kværner. AMA vil heller ikke kunne tilegne seg informasjon om Kværners forretningsstrategier gjennom dette organet.

Hvis AMA får styrerepresentasjon i Kværner, kan det tenkes at selskapet får informasjon om Kværners strategier i forbindelse med konkrete anbudskonkurranser og på den måten får et fortrinn i vedkommende anbud som er uheldig utfra et konkurransemessig synspunkt. På den annen side vil det være kjent for de øvrige Kværner-aksjonærene og de øvrige styre-representantene i Kværner at AMA kan utnytte informasjon om Kværner til sin fordel. Habilitetsreglene i allmennaksjeselskapsloven vil etter omstendighetene også kunne utelukke AMAs representanter fra å delta i behandlingen av visse saker, for eksempel i forbindelse med anbudsprosesser jf. aasl. § 6-27 første ledd første punktum. AMAs eventuelle styre-representant vil i tillegg ha en alminnelig lojalitetsplikt i forhold til Kværners interesser samt plikt til å avstå fra illojal konkurranse i forhold til selskapet, herunder en mulig taushetsplikt. (Andenæs Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper 1998 s. 274-276.)

I dagens situasjon har AMA ikke noen representanter i Kværners styre. Selv om AMA skulle få ett eller to styremedlemmer, legger Konkurransetilsynet til grunn at en slik styre-representasjonen etter forholdene bare vil gi AMA begrenset innflytelse over Kværners markedstilpasning gjennom styrebehandlingen. Det er tvilsomt om en eventuell styre-representasjon i særlig grad vil gi AMA informasjon som gjør at selskapet selv vil endre sin tilpasning i markedet.

6.6 Endret markedstilpasning

Med en eierandel på 17,8 prosent i Kværner vil AMA trolig søke å maksimere summen av profitten fra egen drift og avkastningen på investeringen i Kværner. Dette vil i utgangspunktet gi AMA reduserte incentiver til å opptre aggressivt i konkurranse med Kværner, mens Kværners incentiver vil være uendret. AMA verdsettes i dag til i overkant av 4 milliarder kroner på Oslo Børs, mens selskapets eierandel i Kværner verdsettes til rundt en tredjedel av dette. I og med at AMA verdsettes såpass mye høyere enn investeringen i Kværner, vil AMAs incentiver til å konkurrere med Kværner ikke reduseres i særlig grad.

To selskaper i et marked vil kunne ha incentiver til å koordinere sin adferd på en måte som begrenser konkurransen, selv uten at noen av selskapene har eierandeler i det andre. Stilltiende koordinering av adferd mellom markedsaktører (samforstand) kan gjøre det mulig å utnytte eventuell kollektiv markedsrett. Det kan tenkes at denne type adferd er lettere å initiere dersom det ene selskapet har eierandeler i det andre, særlig hvis et krysseie gir grunnlag for informasjonsflyt mellom selskapene. På den annen side kan andre faktorer enn krysseie, for eksempel markedets gjennomsiktighet og strukturen på kjøpersiden, trolig være av større betydning for om denne type koordinering kan opprettholdes.

Kværners nåværende styre og administrasjon har tatt klart avstand fra en fusjon eller lignende samarbeid med AMA. Lite tyder på at det i dag foreligger noen form for samforstand mellom selskapene, men snarere et ønske fra Kværner om å markere avstand til AMA.

Dersom AMA i samarbeid med andre Kværneraksjonærer på et senere tidspunkt skulle få flertall for et nytt styre og eventuelt ny administrasjon i Kværner, ville dette kunne gi et bedre "klima" mellom selskapene og på den måten øke muligheten for stilltiende koordinering av adferd mellom selskapene. På den annen side ville trolig selskapene ha incentiver til å opptre i samforstand også før ervervet

dersom det var lønnsomt og markedsforholdene lå til rette for det. Tilsynet har kommet frem til at det er tvilsomt om ervervet i særlig grad har økt selskapenes incentiver til å opptre i samforstand.

Det er snart ett år siden AMA ervervet 26,7 prosent av aksjene i Kværner. Endrede incentiver i AMA og Kværner kunne derfor allerede ha gitt utslag i ny markedstilpasning dersom det var grunnlag for dette. Foreløpig er det lite som tyder på at dette har skjedd. Kundene har ikke gitt uttrykk for at AMA og Kværner ser ut til å konkurrere mindre i dag enn før ervervet 12. juli i fjor. Dette kan tyde på at ervervet i liten grad har endret selskapenes konkurranseincentiver.

Ut fra en konkret vurdering er Konkurransetilsynet kommet til at AMAs aksjeerverv på 17,8 prosent i Kværner i liten grad vil endre selskapenes konkurranseincentiver.

6.7 Oppsummering og konklusjon

Hvorvidt et bedriftservedv vil føre til eller forsterke en vesentlig begrensning av konkurransen, vil avhenge av potensialet for konkurransebegrensninger, graden av innflytelse som ervervet gir og av virkningene for selskapenes incentiver til å ensidig endre sin markedstilpasning. Etter Konkurransetilsynets vurdering gir AMAs erverv av aksjeposten på 17,8 prosent selskapet bare begrenset innflytelse over Kværner. Eierandelen vil etter vår oppfatning heller ikke medføre at partenes incentiver til å endre sin markedstilpasning ensidig vil endres i særlig grad. Disse to forholdene medfører at ervervet uansett ikke vil ha mulighet til å realisere et eventuelt potensial for vesentlige konkurransebegrensninger. Vi finner det derfor ikke nødvendig å foreta en nærmere vurdering av markedsforholdene for å vurdere de potensielle konkurransebegrensende virkningene.

Konkurransetilsynet finner derfor at ervervet ikke vil føre til eller forsterke en vesentlig begrensning av konkurransen i strid med lovens formål. Det foreligger følgelig ikke grunnlag for inngrep etter krrl. § 3-11. Vi påpeker for ordens skyld at eventuelle fremtidige endringer i eierforholdene vil måtte underlegges ny vurdering etter krrl. § 3-11.

[til toppen](#)